

bevekt gesteld verkoren!

— want Christus de Eersteling prijft het maar anks hun zwaar — beitel het door de sprake edikers zijn van ontslapen!

1, in Hem ten belijf het, met in uw hartsverdenakker, over e der vertering opstanding ig leven!

J. SMELIK.

EVEN

t verschijnen van lerom in ons land alaten, hem reeds i bij zijne terug te roepen.

gespannen arbeid

gund.

moelijk toe.

in leiden ook bij n hier zal hebben de Theologische eformatie", en in eden, waarin hij

en spreken in om recht te oor ot.

leven niet zicht

les openbaar.

ets vóór den tijd,

ucht in Amerika Kuyper in 1888,

veelal een zaaien

wat God van ons Hij roept, om de laten aan Hem.

er, bij Uwe terug i in den redactie

eid en alles wat arbeid, dien Hij ijnen wil te vol ten mag.

GREIJLDANUS.

n's gedachte over, neel uiteengezet.

Beza en anderen. spelen opgevoerd. meld bij Cholsy, i nagaat. De alle- euwing van 1584 g; Beza zelf had uw zette. Bij een- en in 1558 onder arschijnlijk door

zelf een stuk ge- Izaak. „Dat Beza nne zijn Abra- ngen, als school- f", blz. 123. Maar artholomeusnacht, hoewel op eigen orige jaar te La n besluit, waarbij verklaard werd ler die van stuk- od van Bijbelsche Synode te Figeac

n 1572 luidt: Het zijn hij te wonen nsen, blijspelen, t men ze in het adat zij te allen zijn als ongeoor- goede zeden be- e Schrift daarin School het voeg- eugd om historie- te Heilige Schrift ons tot tijdsverdrif- den, en tot onze zelden geschiede

en met advies der Classis, die het onderwerp bepalen zal, zullen deze voorstellingen geduld worden¹⁾.

Prof. Wille zegt hiervan: „Het besluit der synoden" — (van 1572 en 1579) — „sprak in hoofdzaak uit, wat van het begin of regel was geweest, zooals wij boven zagen: afkeuring van alle volkstoneel, schaarsche toelating van schoolspelen, onder strenge waarborgen. Maar geheel nieuw is de uitsluiting van alle bijbelsche stof: die gold voor de schoolspelen, althans sinds Beza's voorbeeld van 1550, veeleer voor aanbevelenswaardig. Hoe moeten we dezen ommekeer verklaren?" blz. 126. Op deze vraag kan geen antwoord uit officiële bescheiden gegeven worden. Dr Wille gist: „Het spel ging de heilige stof beheerschen, in plaats van de stof het spel", blz. 126.

„Duidelijke en groote overeenkomst is er tusschen de meening der Zwitsersche—Fransche Gereformeerden over het Tooneel, zooals die van het begin der Geneefse reformatie af zich openbaarde, en te Nîmes en vervolgens werd vastgelegd, en die der puriteinen in Engeland", blz. 130.

Ten aanzien van ons land uit dien tijd deelt Prof. Wille een brief mede van Ds J. Taffin aan Ds A. Cornelius, waarbij ook Ds Feugeray ter sprake komt, blz. 132 v., om dan op blz. 134 dienaangaande te schrijven: „Maar hier zijn drie voornamste leiders van het jonge gereformeerde kerkelijke leven in Nederland het volmaakt eens in algeheele afkeuring van het tooneel: Arnold Croese, Hollander, een man van grooten invloed in de Hollandsche kerken. Taffin, Franschsprekend Zuid-Nederlander, geliefde geestelijk raadsman van den prins; Feugeray, Franschman in merg en been (hij kon hier niet wennen, maar vertrok weer in 1579), gezaghebbend pionier aan onze jonge Gereformeerde Universiteit. Om karakter, wetenschap, beschaving, en gematigdheid van oordeel stond Feugeray zoowel als Taffin bij Willem I in hooge gunst; de „gematigdheid" van Croese's Calvinisme vinden we eveneens vermeld. Croese en Taffin hebben beiden in Genève gestudeerd onder Beza, en zij blijven naar dezen opzien, en de banden met hem aanhouden", blz. 134.

Hij vervolgt dan: „Blijkbaar heeft Croese bij Taffin aangedrongen, om den prins te bewegen, zoo mogelijk, tot een algeheel verbod van de tooneelvoortvoeringen. En Taffin is het met dien wensch hartelijk eens; hij wil doen, wat hij kan, en één lid van des prins raad heeft hij reeds overtuigd. De argumenten zijn, afgezien van dat betreffende den Zondag, geheel dezelfde als we in Frankrijk vernamen, inzonderheid te Nîmes in 1572; en als we sindsdien overal en altijd weer zullen vernemen... Voor Engelschen invloed op deze kerkelijk-gereformeerde beschouwing in Nederland van 1575, en daarvóór, zie ik geen enkele aanwijzing. De Tooneelstrijd moest nog beginnen in Engeland; en de Engelsch-pietistische inwerking op Nederland dateert men algemeen een menschengeslacht later", blz. 134.

Verder schrijft hij: „De Gereformeerde beschouwing van kerk en wereld in haar onderlinge verhouding werd niet „puriteinsch", in onzen gangbaren zin, door de Engelsche puriteinen, maar was het van den beginne af onder Farel, Calvijn, Beza in Genève en Frankrijk; ze kreeg alleen in latere tijden dien Engelschen toenaam, met een etymologische verruiming van de oorspronkelijke toepassing", blz. 135.

Prof. Wille behandelt dan wat door Synodes der Gereformeerde Kerken in ons land inzake het tooneel werd bepaald, en hoe de kerken en hare dienaren tegen het tooneel opgetreden zijn en gestreden hebben, om dan op blz. 157 v. daarvan eene samenvatting te geven. „Men gaat uit van het tooneel, zooals het concreet bestaat, niet zooals het in abstracto valt te construeeren. Het beroepstoneel is nog weinig bekend, maar wordt, ook reeds om de aloude infamie der spelers, kortweg verfoeid.

In geen geval acht men godsdienstige leerstukken of bijbelsche personen en gebeurtenissen toelaatbare stof voor tooneelspel." Hij somt dan allerlei bezwaren, tegen het tooneelspel destijds ingebracht, op, om daarna te vervolgen: „Derhalve moeten de kerken ze den lidmaten verbieden, en ze door aandrang bij de Overheid uit het gansche volksleven trachten weg te nemen. Het maakt overigens volkomen den indruk, of reeds vóór 1600 de Gereformeerde belijders in het algemeen het tooneel geheel tot de steer rekenden van wereld en zonde, en het zeer moeilijk rijmen konden met de vreeze Gods en de heiliging des levens; of de bestrijding hoofdzakelijk het oog had op de groote schare, die aan den omtrek der wordende volkerker leefde, en de menigte van on- en anti-gereformeerden... Zelfs het van ouds buiten geding staande, als taal- en voordrachtsoefening in zwang gekomen, schooldrama, beperkte, ja waarde men in vele gewesten liever, dan het vroeger of later van zijn bestemming te zien vervreemden... In de 17de eeuw schijnt het ook geleidelijk af te sterven", blz. 157 v.

Hij bespreekt daarna nog weer andere personen, om

1) „Il ne sera pas permis aux Fideles d'assister aux spectacles profanes comme aux Danses de Theatre, aux Comedies, Tragedies, ou Farces, soit qu'on les represente en public, ou en particulier; parce qu'ils ont été defendus de tous tems par les Eglises de Dieu, comme des amusements illicites et qui corrompent les bonnes moeurs, particulièrement lorsque la Sainte Ecriture y est profanée. Mais si le College (= school) juge convenable pour exercer la jeunesse de représenter des histoires qui ne soient pas contenues dans la Sainte Ecriture (laquelle ne nous a pas été donnée pour nous servir de Passetems, mais pour être prêchée, et pour notre Conversion et Consolation) pourvu que cela se fasse sagement, et par l'avis du Colloque (= Classis) qui en fournira le sujet, ces representations seront tolerées", blz. 125.

op blz. 164 te concluderen: „Er is een merkwaardige overeenstemming in de gereformeerde houding tegenover het tooneel allerwegen: 1572 Nîmes, 1575 Taffin, Croese, Feugeray, 1577 Daneau (Genève), 1578 Dordrecht, 1577 Northbrooke, 1579 Gosson, 1581 Middelburg".

Tenslotte is zijne einduitspraak, zooals reeds in een vorig artikel werd medegedeeld: „tot omstreeks 1620 of nog wat later vond ik in de tooneelbestrijding in Nederland, die zoo oud is als de Nederlandsche Gereformeerde Kerk zelf, geen vreemde inwerking, buiten de Zwitsersche—Fransche aanwijzbaar", blz. 168.

In het licht dezer historie blijken, mogen wij zeggen, het goed-gereformeerde én het tooneelspel moeilijk, of niet samen te gaan, maar elkander uit te sluiten, aan elkander vijandig te zijn, niet bij elkander te passen. Alle tooneelspel blijve daarom, of worde, geweerd uit alle kringen van Gereformeerden en wie den Heere willen dienen naar Zijn Woord. Dezen moeten zich verre houden van alle tooneelspel. Dat zal zijn in overeenstemming met het denken en strijden onzer Gereformeerde Vaders en Kerken in de 16e eeuw en nog later, de eeuw van het krachtige Gereformeerde leven, en dan ook eerst gaan wij in de sporen van Calvijn.

S. GREIJLDANUS.

Hulp opleiding predikant Argentinië.

Deze week mogen we een gift verantwoorden van \$5.—, afkomstig van N.N. en gezonden vanuit New-York. Uit het bijgevoegde schrijven citeeren we het volgende: „Ik hoop, dat ook deze kleine bijdrage, onder 's Heeren zegen, nog mag medewerken om een bres te schieten in den muur van ongelooft en onverschilligheid, welke Zuid-Amerika wel schijnt te omgeven".

Hartelijk dank voor brief en gift!
Gironummer van Prof. Schilder: 127278.
L. DOEKES.

De Groote Catechismus van Zacharias Ursinus.

(XXXII.)

291. Wat is; doopen in den Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes?

Het is in opdracht van God door deze plechtige handeling betuigen, dat hij, die aldus gedoopt wordt, tot genade aangenomen wordt door den eeuwigen Vader, om den wille van den Zoon, en geheiligd wordt door den Heiligen Geest.

292. Is dan deze plechtigheid voor allen, die met water gedoopt worden, een getuigenis der zaligheid?

Neen; maar alleen voor de geloovigen. Want wie niet geloofd heeft, ook al is hij gedoopt, die moet verdoemd worden, zegt de Heere.

293. Maar daar de kinderen nog niet met het geloof begaafd zijn, worden zij dan wel met recht gedoopt?

Met recht. Want het geloof en de belijdenis ervan worden vereischt in de vyfjassenen, omdat zij op andere wijze in 't verbond Gods niet kunnen opgenomen worden. Voor de kinderen echter is het genoeg, dat zij door den Geest van Christus naar den aard (of de mate) van hun leeftijd²⁾ geheiligd worden.

294. Waarom moeten zij gedoopt worden?

Ten eerste, omdat God vordert, dat allen, die Hij door Zijn verbond Zich toeëigent, door den Doop zullen onderscheiden worden. De kinderen der geloovigen echter zijn en blijven deelgenooten van het genadeverbond³⁾, indien zij slechts, bij het ouder worden, zich er niet van uitsluiten; omdat God verzekert, dat Hij ook hun God zal zijn en Christus, dat van hen het Koninkrijk der hemelen is.

Ten tweede, omdat de Doop voor de besnijdenis in de plaats gekomen is. Daar dan de kinderen in het Oude Testament besneden zijn geworden, en de genade Gods door de komst van Christus niet kariger maar ruimer uitgestort is, zullen ze nu ook gedoopt moeten worden.

R.

G. B.

2) pro actatis modo sanctificari.
3) socii foederis gratiae.

GEESTELIJKE ADVIEZEN

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

Over de Polemieken.

Voor ik verder ga met de beantwoording van nog op antwoord wachende vragen moet mij toch iets van het hart over bovenstaand onderwerp. Daar is in den laatsten tijd telkens geklaagd over den bitteren toon in de polemieken.

Nu is daar op zichzelf niets tegen. Wij loopen, als wij publiek, in de pers, gaan strijden, altijd gevaar, dat wij ons wel eens teveel laten gaan.

Het is zelfs heel goed mogelijk, dat wij, zonder opzet, in onbedachtzaamheid, den tegenstander wel eens pijn doen.

Daarom, nog eens, is het goed, dat wij in dezen elkander controleeren en terecht wijzen.

Nu doet zich met betrekking tot deze zaak evenwel een eigenaardig verschijnsel voor.

De klacht over felheid in de polemieken komt in hoofdzaak van één kant.

Daar roert zich wat in ons kerkelijk leven.

Daar is, met betrekking tot allerlei onderwerpen, nieuw inzicht bezig zich baan te breken.

(Zie vervolg op blz. 228.)

De Hemelsche Landman op den Wereldakker.

Om getroost te leven, ook in den dag der benauwdheid, om zalig te sterven, als het moet bij de verdediging van de grens, is het noodig dat wij GOD zien in de gebeurtenissen van onze dagen. Daar ontbreekt veel aan, ook bij de belijders. De portretten van Hitler, Mussolini, van Chamberlain en Roosevelt zien ons iedereen dag aan uit de krant en wij worden met vele al of niet goedbedoelde redevoeringen aangesproken en... al deze dingen worden zoo moede dat men het niet zou kunnen uitspreken! Van God spreken wij niet veel en daardoor missen wij den troost, die toch voor al de kinderen Gods gansch zeer uitnemend aanwezig is. De ziel die geduriglijk vreesd (en wie dat niet doet, leeft niet waarlijk!) wordt ook geduriglijk getroost. Een rijke bezaemding, die ik vond in het slot van Jesaja 28, wil ik trachten door te geven.

Wij worden daarin gewezen op het doel, den tijd en de maat der oordeelen Gods. Allereerst op het doel; ploegt de ploeger den geheelen dag om te zaaien? luidt de vraag van den profeet. Want dit staat voor den godsman vóór alle dingen vast, het ploegen is geen doel, maar de weg om tot zaaien te komen. De bodem wordt opengescheurd om plaats te bereiden aan het nieuwe leven. Door dat doel wordt ook de tijd van het ploegen beheerscht; een ploeger ploegt niet altijd door aan één stuk. Hij ploegt slechts zoolang tot de voren openliggen, dan wordt de ploeg ontspannen en de eg naar de schuur teruggebracht, dan wordt het zaad uitgestrooid met kwistige hand. Zaaiers zijn royaal; is het ploegen aan vele beperkingen onderworpen, de zaaier zaait zich in het zweet, hij is niet aan den benauwdten kant. Hij vraagt niet vooraf een scheikundige analyse van iedere aardkluit; hij laat ook wat aan het zaad over; hij durft dat!

Zoo is — zegt Jesaja — Gods wereldregering. Als de ossen voor het ploegijzer gespannen worden, staan de boordevolle zaadzakken gereed voor den dienst van het leven! O, het uitrijden van de ploegers, het wentelen van de scherpe messen door den grond, het moge ons hart voor een oogenblik met schrik slaan, het Woord des Heeren roept ons toe: ploegt de ploeger den geheelen dag om te zaaien? Het duurt nog geen werkdag lang, mijn lieve kinderen, bemoedigt ons de Hemelsche Vader.

O, hoe ruischt door deze bladzijden de geloofsroem: Ik geloof een toekomst! Ik geloof een toekomst voor het leven! Dat hebben de eerste christenen beleeden toen het oude heiligdom in puin stortte, zij hebben geloofd en omheids de belofte van een toekomst voor het leven. Dat was de kracht van onze vaders toen de ploeg der vervolging sneed door den verdorven akker der gemeente en zij beleeden: ik geloof een kerk, heilig, christelijk, algemeen! Dat is de kracht geweest van Groen en van Wormser, van Hendrik de Cock en Abraham Kuyper, zij hebben geloofd in een toekomst voor het leven.

Dezer dagen las ik nog eens de briefwisseling tusschen Groen en Wormser. Naar aanleiding van Wormsers boek over den Kinderdoop, had een „rechtzinnig" leeraar geschreven, dat het beter ware geweest, dat een molensteen om des schrijvers hals ware gebonden en hij in de diepte der zee ware geworpen! Want zijn verderfelijke ruimheid zou de zielen verleiden! Maar Wormser zag in het geloof Gods zaaiers uit de schuren komen, hij voorzag hoe de Landman de ploegscharen zou terugroepen. God doe ons in deze dagen leven in dat perspectief des geloofs. Zoo heeft ook de heilige Jakobus de ontwikkeling der wereldgeschiedenis gezien. De Landman is lankmoedig over den akker, verwachtende de kostelijke vrucht...

Doch dan komt ook tot ons de roeping: Weest barmhartig gelijk uw Vader in de hemelen barmhartig is. Daar zijn knechten die ploegen om te ploegen, die alleen in de ijzers gelooven, maar niet in het zaad. Daar zijn brute ploegknechten, die niets van het doel van den Landman verstaan. Daar is ook een eschatologie, een toekomstverwachting, die feitelijk een verloochening is van de verlossing door Christus en van de overwinning der genade. O, mijn broeders, is het niet alzo? Wanneer hij het bovenste van het land effen gemaakt heeft, dan strooit hij wikken, en spreidt komijn, of hij werpt er van de beste tarwe in of uitgelezen gerst, of spelt, elk aan zijn plaats. (Jesaja 28:25.)

Zoo loopt het geloof de gebeurtenissen vooruit, terwijl de ploegen uitrijden en de akker wordt opengereten, klemt het zich aan den God des Levens en ziel... een zaaier ging uit om te zaaien!

N. B.